

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

2026

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TO'LOV INFRATUZILMASINI SHAKILLANISHI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: TARIXIY, ILMIY HAMDA BOZOR TAHLILI	32
A.A. Akbarov, X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	42
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich	
TURIZM KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY AKTIVLARINING ROLI.....	47
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKOLOGIK SOLIQLAR VA TO'LOVLAR TIZIMI TAHLILI	53
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich, Abdolnizozov Murodbek Madiyarovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA IJTIMOYIY HIMOYA TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISHLAR VA TIZIMGA KIRITILAYOTGAN O'ZGARISHLAR.....	59
Kasimova Gulyar Axmatovna, Aripova Kamola Botir qizi	
MINTAQAVIY RIVOJLANISHNI KOMPLEKS BAHOLASH VA PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK VA SUN'IY INTELLEKT USULLARINING INTEGRATSIYASI	64
Namazov Gafur Shokulovich	
BALIQCILIK SUBYEKTLARINI RIVOJLANTIRISHDA DUNYO MAMLAKATLARINING O'RNI	69
Beglayev Uchqun Xurramovich	
KAMBAG'ALLIK FENOMENINING IJTIMOYIY-IQTISODIY VA NAZARIY-KONTSEPTUAL ASOSLARI	75
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HISOB VA BIZNES JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	81
Artikova R.A.	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DIVIDEND TO'LASH QOBILİYATI KOEFFITSIYENTINING MAQBUL ORALIG'INI ANIQLASH VA UNING INVESTITSION SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	88
Ibragimov G'anjion G'ayratovich	
STRATEGIES TO RAISE AWARENESS OF NATURAL POLLUTION AMIDST RISING POPULATION DENSITY AND GDP PER CAPITA IN UZBEKISTAN	93
Axliddin Aroplitdinovich Valiyev, Askarov Farhod Rakhmatovich	
РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ESG-ОРИЕНТИРОВАННОМ РАЗВИТИИ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ.....	99
Айматова Фарида Хуразовна	
KORXONALARDA INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANISHINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	107
Shukurillaev Jahongir Botir o'g'li	
DEHQON XO'JALIKLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA KREDITLAR MIQDORINI DIFFERENSIYALLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	113
Xakimov Zafar Ibragimovich	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	118
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA HUDUDIY MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	124
Muhammadieva Nodira	
SUN'IY INTELLEKT DAVRIDA HUDUDIY RIVOJLANISHNI STATISTIK HISOBLASH METODOLOGIYASINI QAYTA BAHOLASH MEZONLARI (SCOPUS VA WEB OF SCIENCE DA INDEKSLANGAN ILMIY NASHRLAR TAHLILI ASOSIDA).....	131
Santjar Abdumurodovich Sattorov	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIY-IQTISODIY OMILLARI VA ISTIQBOLLARI	139
Allamuratova Perida Maxsetbaevna	

XORAZM VILOYATIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI VA AHAMIYATI	144
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna, Yarmetova Nargiza Shiximbayevna	
MAHALLIY VA XALQARO TURIZM BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI, TAMOIYILLARI VA MEKANIZMLARI	152
Alikulov Samar Abdurashidovich	
TRANSPORT XIZMATLARINING SOHALAR BO'YICHA TAQSIMOTI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TASNIFI	159
Karimova Shaxnoza Uktamovna	
RAQAMLI TO'LOVLAR VA O'ZBEKISTONDA KORPORATIV BOSHQARUV SHAFFOFLIGI	165
Ruziyeva Barno Yadgarovna	
ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МИРОВЫЕ ПРАКТИКИ	172
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
MAJBURIY IJRO HARAKATLARINI RAQAMLASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	177
Matmuratova Nasiba Azatovna	
OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI CHEKLOVCHI OMILLAR TAHLILI	181
Pulatov Abdulla	
INVESTITSION LOYIHALARNING IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI VA ULARNI MOLIYALASHTIRISH ISTIQBOLLARI	185
Nazarov Aziz Avazovich	
ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ	190
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING MAQSADLI PROGNOZ PARAMETRLARI	197
Omonova Nafisa Qahramon qizi	
MANAGEMENT STRATEGIES IN WOMEN'S BUSINESS: GENDER-SPECIFIC APPROACHES, INNOVATIVE MODELS, AND DIGITAL TRANSFORMATION	200
Ahrorova Asila	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI	207
Hakimova Oydina Abdulhamidovna, Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
INSON TARAQQIYOTI INDEKSI VA UNI ANIQLAB BERUVCHI KO'RSATKICHLARNING KORRELYATSION-REGRESSION TAHLILI	212
Tursunov Rasul Tairovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА НА МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ	218
Эргашева Феруза Насруллаевна	
ENHANCING THE METHODOLOGICAL FRAMEWORK FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TOURISM VILLAGES IN UZBEKISTAN	226
Khudaynazarova Dilorom Khayrullaevna	
THE ROLE OF INNOVATION IN ENSURING COMPETITIVENESS IN THE GREEN ECONOMY	231
Musadjanova Nargiza Abduvoxid qizi	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INGLIZ TILINING O'RNI VA SAMARADORLIGI	238
Saodat Sadriddinova	
OLIY TA'LIMDA CHET TILLARNI O'QITISH UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH	243
Saida Xabibullayeva	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФИСКАЛЬНЫХ МЕХАНИЗМОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ТУРИЗМА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	247
Исматиллаева Роза Тухтамуратовна, Тураева Сурия Тельмановна	

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASTERINING QIYMAT YARATISH UZLUKSIZ ZANJIRIDA AGROSERVIS XIZMATLARI KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	252
Kudratova Iroda Turdibayevna	
QISHLOQ XO'JALIGI IQTISODIYOTIDA DIVERSIFIKATSIYANING AHAMIYATI	257
Nurullayeva Raushan Koptleuovna, Nurimbetov Timur Uzaqbergenovich	
FIZIKA UMUMIY KURSIGA NANOTEXNOLOGIYA TUSHUNCHALARINI KIRITISHNING METODIK ASPEKTLARI VA KOMPONENTLARI	260
Sottarov Abduvali Umirqulovich	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK HISOBOTLAR VA ULARNING TUTGAN O'RNI.....	266
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK LOYIHALARNI MOLIALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	272
Rahmanova Sitara Bahodir qizi	
SANOAT KORXONALARIDA OPERATSION MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	277
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
IQTISODIY O'SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MOLIVAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH.....	283
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION INVESTITSİYALASH VA MUQOBIL MOLIALASHTIRISH MEXANIZMLARINI JORIY ETISH (SIRDARYO VILOYATI MISOLIDA)	286
Maxamadiyev Turg'unboy Jumabayevich	
O'ZBEKISTONDA XO'JALIK JAMIYATLARI KUZATUV KENGASHLARI FAOLIYATINING ILMIY-METODOLOGIK ASOSLARINI RIVOJLANTIRISH.....	292
Valijonov Akmaljon	
IQTISODIYOTNING AGRAR SEKTORIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH: NAZARIY VA USLUBIY YONDASHUVLAR	296
Matrasulov Baxodir Erbutayevich	
O'ZBEKISTON MOLIVA TIZIMIDA MAHALLIY MOLIVANING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	303
Safarmurodova Marjona To'raqulovna	
МЕТОД ФОРМИРОВАНИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ТУРИСТИЧЕСКОГО ПАКЕТА	308
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
QASHQADARYO VILOYATI SANOATINI XUDUDIY TARKIBINI TAKOMILASHTIRISH YO'LLARI	311
Uralov Eliboy Omonovich	
INNOVATSION VA AN'ANAVIY YONDASHUVLAR ASOSIDA KO'CHAT YETISHTIRISHNING TAQQOSLAMA TAHLILI	316
Abdulfarmonov Farrux Faxriddinovich	
EKSPORT IMKONIYATLARI VA LOGISTIKA SAMARADORLIGINI SOLISHTIRISH.....	320
Safarova Muxabbat Radjabovna	
IJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI O'SISHI DINAMIKASI VA LIKVIDLIK KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	324
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
KO'CHMAS MULKNI OMMAVIY BAHOLASHNING INNOVATSION TEXNOLOGIYALARI.....	331
Xushvaqtov Jasur Shuhrat o'g'li	
TURIZM XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLARDA MOLIVAVIY HISOBOTLARNI MHXS GA O'TKAZISHDA TRANSFORMATSIYA REJASINI ISHLAB CHIQUISH MASALALARI.....	339
G'afforov Ilhomjon Ilyosjonovich	
QURILISH SANOATI KORXONALARI DIVERSIFIKATSIYALASHUVINING IQTISODIY MEXANIZMLARI	343
Yembergenova Aynur Aydosbaevna	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANISHNING NAZARIY JIHATLARI	351
Ulashova Zarnigor Botirali qizi	

KAPITAL BOZORI ORQALI MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA INVESTITSIYA JALB QILISHNING BELARUS TAJRIBASI	357
<i>Abduraxmanov Adham Raxmatullayevich</i>	
BARQAROR QISHLOQ XO'JALIGI AMALIYOTLARINI JORIY ETISHDA XULQ-ATVOR OMILLARINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI	362
<i>Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich</i>	
SANOAT KORXONALARIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINI JORIY ETISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	367
<i>Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov</i>	
O'ZBEKISTONDA MEHMONXONALARNI MOLIYALASHTIRISH ORQALI JOYLASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	373
<i>Xasanova Naimaxon Akmal qizi</i>	
SOLIQ YUKINI OPTIMALLASHTIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	381
<i>Jovliyeva Zuhra Chori qizi</i>	
SANOATNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA "YASHIL" INVESTITSİYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	386
<i>Ibragimov Zaxid Taxirovich</i>	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ АКТИВАМИ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНК РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	395
<i>Т.И.Бобакулов, Тухтамышева Гулнора Усмановна</i>	
AGRAR TARMOQQA JALB QILINAYOTGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI ISHLAB CHIQRISH FUNKSIYALARI YORDAMIDA EKONOMETRIK BAHOLASH.....	401
<i>Xatamov Ochildi Qurbonovich, Badalov Jamshid Jamolovich</i>	
IJARA OPERATSIYALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING KAMCHILIKLARI VA UZVIY TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	409
<i>Oripova Saodat Mirfotix qizi</i>	
SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH.....	414
<i>Xolboyeva farangiz xayrulloevna</i>	
SUN'IY INTELLEKT VA RAQAMLI VOSITALARNING TA'LIM JARAYONIDAGI O'RNI.....	419
<i>To'xtamisheva Dilrabo Shermonovna</i>	
MEVA-SABZAVOT MAHSULOTLARI EKSPORTINI KENGAYTIRISHNING IQTISODIY MEKANIZMLARI	424
<i>Kalenov K.T.</i>	
HUNARMANDCHILIK BRENDLARINING BOZOR OMILLAR TIZIMINI (MAHSULOT, NARX, TAQSIMOT, TARG'IBOT) TAKOMILLASHTIRISHNING USLUBIY ASOSLARI	428
<i>Ergasheva Aziza</i>	
NAMANGAN VILOYATI IQTISODIYOTIDA TARKIBIY O'ZGARISHLAR: HUDUDIY VA TARMOQ TAHLILI	436
<i>Tohirov Jahongir Muzaffar o'g'li</i>	
WATER HARVESTING FOR CLIMATE RESILIENCE IN UZBEKISTAN'S AGRICULTURE: OPPORTUNITIES, BARRIERS, AND POLICY RECOMMENDATIONS	445
<i>Kripa Mondal, Dr. Anita Banerjee</i>	
O'ZBEKISTONDA TABIIY VA IQTISODIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHNI TA'MINLASH YO'LLARI	454
<i>Sattarov Abdusamat Umirqulovich</i>	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	459
<i>Nasibboyev Fazliddin Sirojiddinovich</i>	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI MONITORING QILISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF QILISH YO'LLARI	464
<i>Hamroyev Sherzod Axtamovich</i>	
SIRKULYAR IQTISODIYOT — IQTISODIY BARQARORLIKNING MUHIM OMILI	471
<i>Hasanov Sh. Sh.</i>	

МАРКЕТИНГОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВУЗА.....	482
<i>Алиев Абдулазиз Исмаилович, Кахрамонова Азиза Шухрат кизи</i>	
TEMIR YO'L SOHASINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	488
<i>Orifova Ximoyat Shovkat qizi</i>	
O'ZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMINI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TAJRIBADAN FOYDALANISH YO'LLARI.....	494
<i>Raximova Dilfuza Mirzakasimovna</i>	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MILLIY HUNARMANDCHILIKNING IQTISODIY SALOHIYATINI BAHOLASH VA EKONOMETRIK PROGNOZLASH	503
<i>Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna</i>	
MINTAQAVIY IQTISODIY O'SISHNI BAHOLASHDA EKONOMETRIK MODELLAR VA GEOSTATISTIK USULLARNI TAKOMILLASHTIRISH: SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA	509
<i>Sattorov Sanjar Abdumurodovich</i>	
XODIMLARNI MOTIVATSIYA QILISH VA ULARNING ISH FAOLIYATIGA TA'SIRI: O'ZBEKISTONDAGI KICHIK VA O'RTA BIZNES MISOLIDA	518
<i>Yuldashov Aziz</i>	
RAQOBAT MUHITIDA AVTOMOBIL SANOATI KORXONALARIDA BRENND STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	522
<i>Boboyev L. Kadrxo'ja Djuraxodjeyevich</i>	
XODIMLARNI O'QITISH, QAYTA TAYYORLASH VA ISHSIZLARNI KASBGA YO'NALTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI (GERMANIYA MISOLIDA).....	528
<i>Sattorov Ramziddin Shovxiddin o'g'li</i>	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY BARQARORLIGINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	533
<i>Yangiboyev Sardor Ernazar o'g'li</i>	
O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA SANOAT ISHLAB CHIQRISHINI RIVOJLANTIRISHDA CHIQUINDISIZ VA AYLANMA IQTISODIYOT TAMOYILLARINI QO'LLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	542
<i>Nabiyeva Nilufar Olim qizi</i>	
МАШИННОЕ ОБУЧЕНИЕ В ПРОГНОЗИРОВАНИИ РЫНОЧНЫХ ТЕНДЕНЦИЙ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ	548
<i>Тен Марина Владимировна</i>	
РОЛЬ, СУЩНОСТЬ И ЗНАЧЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО МЕДИЦИНСКОГО СТРАХОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН.....	555
<i>Каюмова Гузел Иброхимхановна</i>	
QURILISH KORXONALARIDA AKTIVLARNI TAN OLIISHNING XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISHNI O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	562
<i>Yahyojev To'liqin Ismatulla o'g'li</i>	
IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA MEVA-SABZAVOTCHILIK KORXONALARINI BOSHQARUV MEKANIZMLARI	566
<i>Xudoyberganova Dilnoza Anvarjon qizi</i>	
QURILISH KORXONALARIDA BOSHQARUV MUNOSABATLARI MAZMUNI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	572
<i>Toshimov Azizbek Hakimovich</i>	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDAGI KOMPANIYALAR KAPITALINI MAKSIMALLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	576
<i>Muradova Dildora Abdusalimovna</i>	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARDAGI KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHDA BAZEL III TALABLARI	581
<i>Norova Nozima Nabiyevna</i>	
ЦИРКУЛЯРНАЯ ЭКОНОМИКА КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ, МИРОВАЯ ПРАКТИКА И ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЯ	588
<i>Алиева С.С.</i>	

KORXONALARDA SOLIQ HISOBINI TASHKIL ETISH VA UNING BUXGALTERIYA HISOBI BILAN O'ZARO BOG'LIQLIGI	594
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
HUDUDIY KORXONALARDA BIZNES JARAYONLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY BOSHQARUV MODEL VA TAMOYILLARINING AHAMIYATI	599
Azimova Maxfuza Rashidovna	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА - ВАЖНЫЙ ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА	604
Пирназаров Шоназар Махтовович	
RAQAMLASHTIRISH JARAYONINING O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI.....	608
Abdinazarov Suhrobbek Bekmurod o'g'li, Saydullayev Azamat Jo'raqul o'g'li	
SINGAPUR VA JANUBIY KOREYADA BIZNES SUBYEKTLARINI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH.....	615
Nasriddinov Qobilbek Qurbonbekovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL ENERGIYAGA O'TISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	620
Hayitov Jamshid Xolboyevich	
LOYIHALARNI STRATEGIK REJALASHTIRISHDA BIG DATA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH MEKANIZMLARI	625
Xamrayev Zuxritdin Abduraxmanovich	
LOYIHA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA LOYIHA JAMOASINING ROLI VA FUNKSIYALARI	629
Utemuratov Sadik Muratovich	
IQLIM O'ZGARISHI VA RESURLAR CHEKLANGANLIGI SHAROITIDA YASHIL TURIZM MODELLARINING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARINI TIZIMLI TAHLIL QILISH VA RIVOJLANTIRISH	633
Rasulova Nigora Yusupovna	
ВЛИЯНИЕ КУЛЬТУРНЫХ РАЗЛИЧИЙ НА ПРОЦЕСС УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ КОММУНИКАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ ПОДХОД.....	637
Латипов Ашур Али Рустам угли, Хамидов Далер Дилшодович	
ADAM SMIT IQTISODIY G'OYALARI VA ULARNING ZAMONAVIY IQTISODIYOTDAGI AHAMIYATI.....	641
Boymatov Xoliyor Qurbonovich	
SANOAT KORXONALARIDA MAHSULOT SIFATINI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	646
Baytanov O'ralboy Miraqul o'g'li	
SOCIAL PROTECTION SYSTEM OF THE POPULATION IN THE CONDITIONS OF A TRANSFORMATIONAL ECONOMY.....	651
M. Sh. Rakhimova	
SANOATNI YASHIL TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA, SIYOSIY MEKANIZMLAR VA O'ZBEKISTON UCHUN AMALIY XULOSALAR	655
To'qumbetov Og'abek Shavkat o'g'li, Ruziyeva Dilobar Isomjonovna	
TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA AHOLI FAROVONLIGINING O'RNI VA AHAMIYATI	661
Bobayev Isroiljon Abdinabiyevich	
IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF THE MAHALLA INSTITUTION IN THE TERRITORIAL GOVERNANCE SYSTEM: MODERNIZATION OF INSTITUTIONAL AND ORGANIZATIONAL MECHANISMS	666
Mirbabayev Farrukh Atkhamovich	
AHOLINI UY-JOY BILAN TA'MINLASHDA DAVLAT BUDJETI XARAJATLARI TAHLILI	674
Xannarov Komiljon Karimovich	
INVESTITSIYA KO'CHMAS MULKI HISOBINI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	681
Maxmudov Jamshed Ashrafovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ РАЗВИТИЯ ПАЛОМНИЧЕСКОГО ТУРИЗМА.....	687
Навруз-Зода Бахтиёр Негматович, Мусаев Маликжон Кароматович	

TRANSFORMING UZBEKISTAN THROUGH DIGITALIZATION IN A GLOBALIZED WORLD.....	694
Narzullaeva Umidakhon Nodir qizi	
SUG'ORILADIGAN YERLARDA SUVDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	699
Elomonov Ro'zimurod Doniyor o'g'li, Abdug'aniyev Otabek Allajonovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННЫХ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ.....	704
Р. И. Хакимов	
TURIZM SOHASIDA OILAVIY TADBIRKORLIKNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHGA USLUBIY YONDOSHUVLAR	713
Pardayeva Ozoda Mamayunusovna	
O'ZBEKISTON OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINI BOSHQARISHDA SAMARADORLIK HOLATI TAHLILI	718
Kasimov Saidakmal Saidahrolovich	
BANKLARNING IJTIMOYIY ROLINI OSHIRISHDA YASHIL DEPOZITLARNING AHAMIYATI	722
Berdiyev Akram O'ktamovich	
CHAKANA BANK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI	728
Xikmetov Nodirbek Ikromovich	
AHOLI DAROMADLARI TENGSIZLIGINING SHAKLLANISHI, UNING IJTIMOYIY-IQTISODIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI	735
Atayev Jaxongir Erkinovich	
KORXONALARDA DAROMAD VA XARAJATLAR BILAN BOG'LIQ MOLIVAVIY XATARLAR TASNIFI VA ULARNI AUDITDA ANIQLASH USULLARI.....	740
Mehriyev Sobit Sayim o'g'li, Dadarbayev Muzaffar Abduraxmanovich	
GREEN BONDS: ESSENCE, SIGNIFICANCE AND DEVELOPMENT PROSPECTS IN UZBEKISTAN	746
Susanna S. Alieva	
RAQAMLI IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA IJTIMOYIY-IQTISODIY AHAMIYATI	753
Marupov Qobil Komilovich	
МОДЕЛЬ ЧЕБОЛЬ ОРГАНИЗАЦИИ БИЗНЕСА В РЕСПУБЛИКЕ КОРЕЯ: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЙ И СРАВНИТЕЛЬНО-УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	758
Латипов Ашур Али Рустам ўғли, Ризаева Зумрад Алишеровна	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI RAG'BATLANTIRISHDA SOLIQ PREFERENSIYALARINING ROLI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	762
Allaberganova Kumush Javlonbek qizi, Beknazarova N.T.	
AKSIZ SOLIG'INING BUDJET DAROMADLARI SHAKLLANISHIDAGI O'RNI VA MAZKUR SOLIQNI BUDJETGA UNDIRISH TARTIBINING TAHLILI	769
Nazarova Rushana Ravshan qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA XORIJIY INVESTITSIYALARNING ROLI: XORAZM VILOYATI MISOLIDA.....	774
Ibodullayev Dilshod Ibragimovich	
HUDDIY INVESTITSION JOZIBADORLIKNI BAHOLASHNING OPTIMIZATSIYALANGAN METODOLOGIYASI: ASOSIY KO'RSATKICHLARNING KO'P O'LCHOVLI TAHLILI.....	781
Xolmurotova Diyoraxon Ibragimovna, Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi	
ЭКОНОМИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ РАЗВИТИЯ ГЕРМАНИИ	788
Артикова Шохиди Ильясовна	
“YASHIL” TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA KORXONALAR MARKETING STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISHNING XUSUSIYATLARI	793
Rasulova Nigora Nematovna	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA ASOSIY KAPITALGA INVESTITSIYALARNI JALB QILISH YO'NALISHLARI	799
Sultanova Aziza Baxtiyar qizi	

KORXONALARDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISH ORQALI IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	802
<i>Aminova Shaxnoza Aziz qizi</i>	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI VA ULARNI BAHOLASH USULLARI.....	807
<i>Nazirova Sayyora Baxtiyorovna, Qulmamatova Barno Omonovna, Sharifova Nargiza Djurayevna</i>	
MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARINI JORIY ETISHNING O'ZBEKISTON KORXONALARIDA MOLIYAVIY SHAFFOFLIKKA TA'SIRI	811
<i>Murodova E'zoza Maqsud qizi</i>	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI TA'MINOT ZANJIRINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: ISHLASH MEKANIZMI VA ALGORITMINI ISHLAB CHIQUISH	816
<i>Umarov Bobur Murtazoyevich</i>	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI INVESTITSIYA FAOLLIGINI OSHIRISH ORQALI MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH	822
<i>Abduxakimov Eldor Djaloliddinovich</i>	
AGRAR SOHADA KADRLAR TAYYORLASHNI BOSHQARISHNING ILMIY-NAZARIY METODOLOGIK ASOSLARI	829
<i>Boltayev Nurali Shiramatovich</i>	
MAMLAKATIMIZ TURIZM SOHASI XIZMATLAR SIFATI BILAN BOG'LIQ IQTISODIY KO'RSATKICHLAR	838
<i>Suyunov R. G'.</i>	
ПРОБЛЕМЫ И ОГРАНИЧЕНИЯ В ГОРНОДОБЫВАЮЩЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН. ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ	844
<i>Джулибеков Нурмат Каршибекович, Жулиева Гулноз Юлдашевна</i>	
BIZNES JARAYONLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH ASOSLARI	849
<i>Yoqubjanov Muminmirzo Nosirjon o'g'li, Erkinxojiyev Ismoiljon</i>	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINING ZAMONAVIY IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI, AHAMIYATI VA UNING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI	853
<i>Ernazarov Gulam Bekbaevich</i>	
SANOAT KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHDA TIJORAT BANKLARINING ROLI	860
<i>Mirzokirov Mirramizjon Mirxoshim o'g'li</i>	
ФИНАНСОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦИИ И УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ.....	867
<i>Урунова Мафтуна Гайратовна</i>	
АНАЛИЗ ТЕКУЩЕГО СОСТОЯНИЯ ЭКОНОМИКИ БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ И ЕЁ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ	871
<i>Некова Фатима Борисовна</i>	
MINTAQA SANOATINI MODERNIZATSIYA QILISHDA KLASTERLASH VA RAQAMLI BOSHQARUV TIZIMLARINING AHAMIYATI (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA)	876
<i>Abdinazarov Xusan Shaymanovich</i>	
ТЕМИР YO'L TRANSPORTI TIZIMINI BOSHQARISHDA ZAMONAVIY TASHKILY-IQTISODIY USULLARDAN FOYDALANISH	882
<i>Kayumov Z.O.</i>	
O'ZBEKISTONDA VALYUTA KURSINING SHAKLLANISHI VA UNING INFLATSIYA DARAJASIGA TA'SIRI MEKANIZMI.....	887
<i>Matrizayev Zafar Gulimboy o'g'li, Viqorjon Bahriddinov Akbar o'g'li</i>	
МЕХНАТ BOZORINING TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI.....	892
<i>Soatmo'minova Zarnigor Olimjon qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna</i>	
RAQAMLI IQTISODIYOTNING TURIZMDA MOHIYATI VA AHAMIYATI.....	897
<i>Mahmudov Sunnatjon Abdujabbor o'g'li</i>	
НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ.....	901
<i>Мирзаев Кулмамат Джанзакович</i>	

ELEKTR UZILISHLARINING HUDUDIY IQTISODIYOTGA TA'SIRI VA RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMLARI	906
Oltiboyeva Feruza Ulug'bek qizi	
DAVLAT TRANSPORT KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYASINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	911
Uktamov Sarvar Atxam o'g'li	
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ИНСТРУМЕНТЫ ПОДДЕРЖКИ ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ В СТРАНАХ ЕС, США И ЯПОНИИ	915
Газизова Эльмира Хамидовна, Мелибаева Гульнора Ачиловна	
SANOATNI HUDUDIY RIVOJLANTIRISHDA ISHLAB CHIQRISH SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISH OMILLARI	921
O'zmanov Ixtiyor Ibragim o'g'li	
SUG'URTA INSTITUTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	926
Sherov Sanjar Radjabovich	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI STRATEGIYALAR ASOSIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	932
Umurov Jasurbek Jamil o'g'li	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA KASABA UYUSHMALARI FAOLIYATINI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	936
Raxmonov Abduxalil Rasulovich	
INKLYUZIV TA'LIM XIZMATLARINING RAQAMLI EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHDA DAVLAT, OTM VA IT INFRATUZILMA INTEGRATSIYASI.....	940
Maxkamova Kamola	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA BUDJETLASHTIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH (ENERGETIKA KORXONALARI MISOLIDA).....	944
Sobirov Shoyadbek Kurbonaliyevich	
UY-JOY QURILISHINI RIVOJLANISHINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	950
Usmanov Mirumar Abdulla o'g'li	
TIKUV-TRIKOTAJ MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRUVCHI KICHIK KORXONALARNING IQTISODIY KO'RSATKICHLARI TAHLILI	956
Abduhamidov Abdurahmon Abdulatif o'g'li	

TIKUV-TRIKOTAJ MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQUVCHI KICHIK KORXONALARNING IQTISODIY KO'RSATKICHLARI TAHLILI

Abduhamidov Abdurahmon Abdulatif o'g'li

Qo'qon universiteti HR departamenti boshlig'i

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston tikuv-trikotaj sanoatida faoliyat yurituvchi kichik korxonalarining asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlari 2020-2022-yillar kesimida empirik va taqqosiy tahlil asosida o'rganilgan. Tadqiqot uchta viloyatda joylashgan 30 ta kichik korxonaga ma'lumotlarini qamrab olib, ishlab chiqarish hajmi, mehnat unumdorligi, rentabellik, likvidlik hamda moliyaviy barqarorlik ko'rsatkichlari kompleks tarzda tahlil qilingan. Olingan natijalarga ko'ra, korxonalarda umumiy ishlab chiqarish hajmi uch yil davomida 54,8 % ga, sof foyda esa 67,7 % ga oshgan. Shu bilan birga, mehnat unumdorligining o'sish sur'atlari nisbatan pastroq bo'lib, bu sohada kadrlar malakasini oshirish va texnologik modernizatsiyani jadallashtirish zaruratini ko'rsatadi. Moliyaviy barqarorlik ko'rsatkichlari ijobiy dinamikani namoyon etgan bo'lsa-da, qarz yuklamasi va debitor qarzdorlikni optimallashtirish yo'nalishida imkoniyatlar mavjud. Maqolada aniqlangan masalalarni hal etishga qaratilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari kichik korxonalarini qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish va tarmoqning raqobatbardoshligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: kichik korxonalar, tikuv-trikotaj sanoati, iqtisodiy ko'rsatkichlar, rentabellik, moliyaviy tahlil, mehnat unumdorligi, O'zbekiston.

Abstract. This article examines the key economic indicators of small enterprises operating in Uzbekistan's textile and knitwear industry for the period 2020-2022 using empirical and comparative analysis methods. The study covers data from 30 small enterprises located in three regions and provides a comprehensive analysis of production volume, labor productivity, profitability, liquidity, and financial stability indicators. The results indicate that total production volume increased by 54.8% over the three-year period, while net profit rose by 67.7%. At the same time, the growth rate of labor productivity remained relatively moderate, highlighting the need to further enhance workforce skills and accelerate technological modernization. Although financial stability indicators demonstrate a positive trend, there is still room for optimizing debt burden and accounts receivable management. The article proposes practical recommendations aimed at addressing the identified issues. The findings can serve as an important basis for improving state support mechanisms for small enterprises and enhancing the competitiveness of the sector.

Key words: small enterprises, textile and knitwear industry, economic indicators, profitability, financial analysis, labor productivity, Uzbekistan.

Аннотация. В данной статье на основе эмпирического и сравнительного анализа исследованы основные экономические показатели малых предприятий, функционирующих в швейно-трикотажной промышленности Узбекистана за период 2020-2022 гг. Исследование охватывает данные 30 малых предприятий, расположенных в трёх регионах, и включает комплексный анализ объёма производства, производительности труда, рентабельности, ликвидности и финансовой устойчивости. Полученные результаты показывают, что общий объём производства за три года увеличился на 54,8 %, а чистая прибыль — на 67,7 %. Вместе с тем темпы роста производительности труда остаются относительно умеренными, что указывает на необходимость повышения квалификации кадров и ускорения технологической модернизации. Показатели финансовой устойчивости демонстрируют положительную динамику, при этом сохраняются возможности для оптимизации долговой нагрузки и дебиторской задолженности. В статье предложены практические рекомендации по решению выявленных задач. Результаты исследования могут служить важной основой для совершенствования механизмов государственной поддержки малых предприятий и повышения конкурентоспособности отрасли.

Ключевые слова: малые предприятия, швейно-трикотажная промышленность, экономические показатели, рентабельность, финансовый анализ, производительность труда, Узбекистан.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotida kichik va o'rta tadbirkorlik (KOT) subyektlari iqtisodiy rivojlanishning muhim harakatlantiruvchi omili sifatida keng e'tirof etilgan. Xususan, tikuv-trikotaj sanoatida faoliyat yurituvchi kichik korxonalar nafaqat yangi ish o'rinlari yaratishda, balki eksport salohiyatini oshirishda, ichki talab va taklif muvozanatini ta'minlashda hamda innovatsion texnologiyalarni joriy etishda muhim ahamiyat kasb etadi. O'zbekiston iqtisodiyoti uchun mazkur sohaning roli ayniqsa yuqori, zero respublika jahon paxta yetishtiruvchi va tekstil mahsulotlari ishlab chiqaruvchi davlatlar qatorida munosib o'rin egallaydi. Shu bois, tikuv-trikotaj sanoatidagi kichik korxonalarining iqtisodiy faoliyatini tizimli ravishda tahlil qilish dolzarb ilmiy-amaliy vazifa sifatida namoyon bo'lmoqda.

O'zbekiston Respublikasida tadbirkorlikni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. 2017-2021-yillarda amalga oshirilgan islohotlar natijasida kichik korxonalar soni sezilarli darajada ortdi, ularga taqdim etilayotgan soliq imtiyozlari kengaytirildi hamda moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari yanada takomillashtirildi. Shu bilan birga, mazkur sektorda faoliyat yurituvchi korxonalarining iqtisodiy ko'rsatkichlarini yanada oshirish imkoniyatlari mavjud bo'lib, bu bir qator omillar bilan izohlanadi: xom ashyo narxlarining o'zgaruvchanligi, malakali kadrlar salohiyatini rivojlantirish zarurati, texnologik jihozlanish darajasini modernizatsiya qilish ehtiyoji, moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlarini kengaytirish hamda boshqaruv va marketing kompetensiyalarini kuchaytirish zarurati.

Tikuv-trikotaj mahsulotlari ishlab chiqarish sohasida kichik korxonalar o'ziga xos iqtisodiy xususiyatlarga ega. Bir tomondan, ular yirik korxonalarga nisbatan yuqori moslashuvchanlikka ega bo'lib, bozor o'zgarishlariga tezkor javob bera oladi. Ikkinchi tomondan, xom ashyoni katta hajmda xarid qilish imkoniyatlarining cheklanganligi tannarx shakllanishiga ma'lum darajada ta'sir ko'rsatadi. Bundan tashqari, eksport bozorlariga chiqish uchun zarur bo'lgan sertifikatlash va sifat nazorati talablari kichik korxonalar uchun qo'shimcha tashkiliy va moliyaviy resurslarni talab etadi. Shu sababli, ushbu korxonalarining moliyaviy va operatsion ko'rsatkichlarini chuqur tahlil qilish ularni qo'llab-quvvatlashning samarali strategiyalarini ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega.

Ilmiy adabiyotlarda kichik korxonalarining iqtisodiy ko'rsatkichlariga oid ko'plab tadqiqotlar mavjud bo'lsa-da, O'zbekiston sharoitida, ayniqsa tikuv-trikotaj sanoatiga ixtisoslashgan kichik korxonalar kesimida chuqur empirik tadqiqotlar nisbatan kamroq uchraydi. Mavjud ishlarda asosan umumiy iqtisodiy tahlilga urg'u berilgan yoki ayrim moliyaviy ko'rsatkichlar bilan cheklanilgan. Shu nuqtai nazardan, mazkur tadqiqot ushbu yo'nalishda mavjud ilmiy-amaliy bo'shliqni to'ldirish hamda aniq empirik ma'lumotlar asosida asoslantirilgan tavsiyalar ishlab chiqishga qaratilgan.

Tadqiqotning asosiy maqsadi 2020-2022-yillar davomida O'zbekistonda tikuv-trikotaj mahsulotlari ishlab chiqaruvchi kichik korxonalarining iqtisodiy ko'rsatkichlarini kompleks tahlil qilish hamda aniqlangan tendensiyalar asosida ilmiy xulosalar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilangan: birinchidan, tanlangan korxonalarda ishlab chiqarish hajmi, mehnat unumdorligi va rentabellik ko'rsatkichlarining dinamikasini o'rganish; ikkinchidan, moliyaviy barqarorlik va likvidlik darajasini baholash; uchinchidan, olingan natijalarga tayangan holda davlat va xususiy sektor uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqot natijalari, avvalo, sohaning manfaatdor tomonlari — davlat organlari, tadbirkorlar uyushmalari, moliya institutlari va xalqaro hamkorlar — uchun qarorlar qabul qilish jarayonida muhim axborot manbai bo'lib xizmat qilishi kutilmoqda. Shu bilan birga, mazkur tadqiqot O'zbekiston iqtisodiyotiga oid ilmiy izlanishlar rivojiga muayyan hissa qo'shishi va keyingi tadqiqotlar uchun metodologik hamda empirik asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Milliy statistika ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston tikuv-trikotaj sanoatida 2022-yil holatiga 4 000 dan ortiq kichik korxonalar faoliyat yuritgan bo'lib, ular sohaning umumiy ishlab chiqarish hajmida 60 % dan ziyod ulushni tashkil etgan. Mazkur ko'rsatkich ushbu korxonalarining milliy iqtisodiyotdagi muhim o'rnini yaqqol namoyon etadi. Shu bilan birga, ularning iqtisodiy samaradorligi turlicha darajada namoyon bo'layotgani ushbu farqlanishlarning omillarini aniqlash va tahlil qilish zaruratini yuzaga keltiradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kichik va o'rta korxonalarining (KOK) iqtisodiy samaradorligini o'rganishga bag'ishlangan ilmiy adabiyotlar so'nggi o'n yilliklarda sezilarli darajada boyib bormoqda. Jay Barney tomonidan ishlab chiqilgan resurslar asosidagi qarash (resource-based view) nazariyasiga ko'ra, kichik korxonalarining raqobatbardoshligi ularning o'ziga xos, noyob va taqlid qilish qiyin bo'lgan resurslari — insoniy kapital, texnologiya hamda innovatsion salohiyat — bilan chambarchas bog'liqdir. Mazkur yondashuv tikuv-trikotaj sohasidagi kichik korxonalar faoliyatiga ham tatbiq etilishi mumkin, chunki ular o'ziga xos dizayn, yuqori sifatli hunarmandchilik va mahalliy bozorga yaqinlik kabi ustunliklarga ega bo'lish imkoniyatiga egadir.

Thorsten Beck va Asli Demirgüç-Kunt tomonidan o'tkazilgan keng ko'lamli tadqiqotlar rivojlanayotgan mamlakatlarda kichik korxonalar uchun moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlarini kengaytirish ularning barqaror o'sishi va rentabelligini oshirishda muhim omil ekanligini ko'rsatadi. Mualliflar moliyaviy vositachilik mexanizmlarini takomillashtirish orqali kichik korxonalar faoliyat samaradorligini sezilarli darajada oshirish mumkinligini asoslab beradilar. Ushbu ilmiy xulosalar O'zbekiston sharoitida ham dolzarb bo'lib, kichik korxonalar uchun moliyaviy xizmatlar ko'lamini kengaytirish va ularning samaradorligini oshirish yo'nalishida muhim imkoniyatlar mavjudligini ko'rsatadi.

Rahimov va Yusupov tomonidan Markaziy Osiyo mintaqasining tekstil sanoatiga bag'ishlangan tadqiqotlarda ushbu sohada faoliyat yurituvchi kichik korxonalar rivojlanishiga ta'sir etuvchi asosiy omillar sifatida xom ashyo narxlarining o'zgaruvchanligi, malakali kadrlar salohiyatini rivojlantirish zarurati va marketing imkoniyatlarini kengaytirish ehtiyoji qayd etilgan. Shu bilan birga, mualliflar ushbu masalalarni samarali hal etishda klaster yondashuvining muhimligini asoslab, kichik korxonalarning yirik ishlab chiqaruvchilar bilan kooperatsiyasi ijobiy iqtisodiy natijalarga olib kelishini ta'kidlaydilar.

Michael E. Porter tomonidan ishlab chiqilgan besh kuch modeli tekstil va kiyim-kechak sanoatida raqobat muhitini tahlil qilishda keng qo'llaniladi. Mazkur model doirasida yangi raqobatchilarning kirish to'siqlari, xaridorlar va yetkazib beruvchilarning savdolashuv kuchi, o'rinbosar mahsulotlar tahdidi hamda mavjud raqobatchilar o'rtasidagi raqobat darajasi kabi omillar baholanadi. Tikuv-trikotaj sohasida faoliyat yurituvchi kichik korxonalar uchun import raqobati va narx omillari alohida e'tibor talab qiladigan muhim jihatlar sifatida namoyon bo'ladi.

Roy Thurik va Sander Wennekens tadqiqotlariga ko'ra, kichik korxonalarning iqtisodiy o'sishga qo'shadigan hissasi ularning soni bilangina emas, balki innovatsion faolligi va mehnat unumdorligi darajasi bilan belgilanadi. Shu nuqtai nazardan, nafaqat yangi korxonalar tashkil etishni rag'batlantirish, balki mavjud korxonalar samaradorligini oshirishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Yusupova tomonidan Farg'ona vodiysidagi tikuv korxonalari misolida olib borilgan tadqiqot natijalari eksport yo'nalishida faoliyat yurituvchi korxonalar yuqori rentabellik darajasiga erishish imkoniyatiga ega ekanligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, eksport faoliyatini yo'lga qo'yish uchun zarur bo'lgan dastlabki investitsiyalarni ta'minlash masalasi kichik korxonalar uchun muayyan resurslarni talab etadi. Mazkur jihatlar ushbu tadqiqot doirasida ham o'z tasdig'ini topgan bo'lib, muhokama qismida batafsil yoritilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot miqdoriy va sifatli yondashuvlarni uyg'unlashtirgan aralash metodologiya (mixed methods approach) asosida amalga oshirilgan. Miqdoriy tahlilning asosini tanlangan korxonalarning moliyaviy hisobotlari, statistik ma'lumotlari hamda operatsion ko'rsatkichlari tashkil etadi, sifatli komponent esa korxonalar rahbarlari va moliyaviy menejerlar bilan o'tkazilgan yarim tuzilmali suhbatlar (semi-structured interviews) orqali olingan birlamchi ma'lumotlar asosida shakllantirilgan. Tadqiqot namunaviy to'plami O'zbekistonning Toshkent, Namangan va Farg'ona viloyatlarida joylashgan hamda tikuv-trikotaj mahsulotlari ishlab chiqarishga ixtisoslashgan 30 ta kichik korxonani qamrab oladi. Kichik korxonalar mezonlari amaldagi qonunchilik talablariga muvofiq belgilangan bo'lib, xodimlar sonining 50 kishigacha bo'lishi va yillik daromadning 1 milliard so'mdan oshmasligi nazarda tutilgan. Namunaviy to'plam maqsadli va tizimli tanlov (purposive and systematic sampling) asosida shakllantirilib, hududlar, faoliyat yo'nalishlari (tikuv va trikotaj) hamda korxonalar faoliyati davomiyligi bo'yicha muvozanatli diversifikatsiya ta'minlangan.

Ma'lumotlar to'plash jarayoni izchil uch bosqichda amalga oshirilgan: birinchi bosqichda korxonalarning 2020-2022-yillarga oid auditorlik xulosalari va buxgalteriya balanslari yig'ilgan; ikkinchi bosqichda har bir korxonalar rahbari yoki bosh buxgalteri bilan 60-90 daqiqalik suhbatlar o'tkazilgan; uchinchi bosqichda esa olingan ma'lumotlar O'zbekiston Statistika agentligi hamda Savdo-sanoat palatasi ma'lumotlari bilan solishtirilib, ularning ishonchliligi va muvofiqdigi baholangan. Ma'lumotlarni qayta ishlash va tahlil qilish jarayonida Microsoft Excel hamda IBM SPSS Statistics 27.0 dasturlaridan foydalanilgan bo'lib, dinamik tahlil, koeffitsiyentlar tahlili hamda korrelyatsion tahlil usullari qo'llanilgan.

Tadqiqotda qo'llanilgan asosiy ko'rsatkichlar qatoriga ishlab chiqarish hajmi va uning o'zgarish sur'atlari, sof foyda va rentabellik darajasi, mehnat unumdorligi (bir xodimga to'g'ri keladigan ishlab chiqarish hajmi), fondlar qaytimi koeffitsiyenti, joriy va tezkor likvidlik koeffitsiyentlari, moliyaviy barqarorlik koeffitsiyenti, aktivlar va kapital rentabelligi (ROA va ROE), shuningdek, debitor va kreditor qarzdorlik ko'rsatkichlari kiritilgan. Mazkur ko'rsatkichlar zamonaviy moliyaviy tahlil metodologiyasi hamda ilg'or ilmiy-amaliy yondashuvlar asosida tanlab olinib, tadqiqot natijalarining ishonchliligi va amaliy ahamiyatini oshirishga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida to'plangan ma'lumotlar tahlili bir qator muhim tendensiyalarni aniq namoyon etdi. Ushbu bo'limda asosiy natijalar jadvallar va grafik materiallar asosida tizimli ravishda yoritilgan. Xususan,

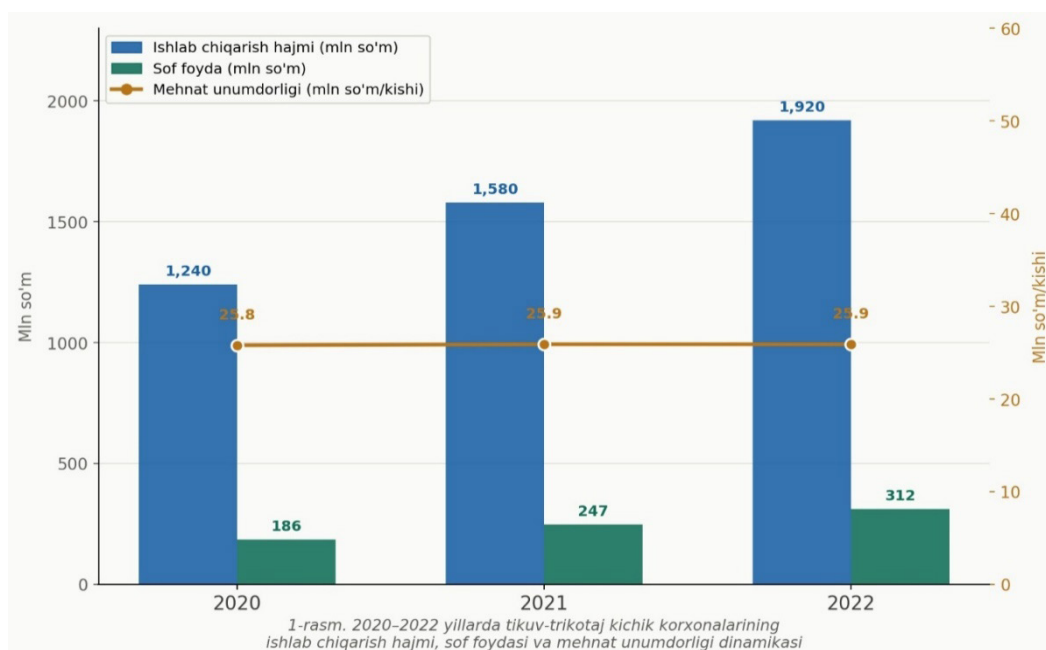

1-jadval ma'lumotlariga ko'ra, o'rganilgan kichik korxonalarda umumiy ishlab chiqarish hajmi 2020-yilda 1 240 million so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2022-yilga kelib 1 920 million so'mga yetgan, ya'ni uch yil davomida 54,8 % ga o'sgan. Mazkur ko'rsatkich sohaning izchil va barqaror rivojlanish tendensiyasiga ega ekanligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, sof foyda yanada yuqori sur'atlarda oshib, 67,7 % lik o'sishga erishgan bo'lib, bu korxonalar iqtisodiy samaradorligining ortib borayotganidan dalolat beradi. Ayni paytda, ushbu ijobiy dinamikani baholashda makroiqtisodiy omillar, xususan inflyatsiya ta'sirini ham inobatga olish maqsadga muvofiq bo'lib, bu real o'sish ko'rsatkichlarini yanada aniqroq talqin qilish imkonini beradi (1-jadval).

1-jadval. Tikuv-trikotaj kichik korxonalarining asosiy ishlab chiqarish va moliyaviy ko'rsatkichlari (2020-2022 yillar)¹

Ko'rsatkich nomi	2020-yil	2021-yil	2022-yil	O'zgarish (%)
Umumiy ishlab chiqarish hajmi (mln so'm)	1 240	1 580	1 920	+54,8
Sof foyda (mln so'm)	186	247	312	+67,7
Ishchilar soni (kishi)	48	61	74	+54,2
Mehnat unumdorligi (mln so'm/kishi)	25,8	25,9	25,9	+0,4
Fondlar qaytimi koeffitsiyenti	1,42	1,61	1,78	+25,4
Rentabellik darajasi (%)	15,0	15,6	16,2	+1,2 p.p.
Debitor qarzdorlik (mln so'm)	210	198	175	-16,7

Mehnat unumdorligi ko'rsatkichlari tahlili muhim ilmiy xulosalarni shakllantirish imkonini berdi. Jumladan, bir xodimga to'g'ri keladigan ishlab chiqarish hajmi 2020-2022-yillar davomida deyarli barqaror darajada saqlanib qolgan: 2020-yilda 25,8 million so'mni tashkil etgan ushbu ko'rsatkich 2022-yilga kelib 25,9 million so'mga yetgan. Bu holat korxonalarda ishlab chiqarish hajmining o'sishi asosan ishchi kuchi sonining ortishi hisobiga ta'minlanayotganini ko'rsatadi. Xususan, xodimlar soni 2020-yildagi 48 kishidan 2022-yilda 74 kishiga yetgan bo'lib, bu mehnat resurslaridan kengaytirilgan foydalanish modelining ustuvorligini anglatadi. Mazkur yondashuv qisqa muddatda ishlab chiqarish hajmini oshirishga xizmat qilishi bilan birga, kelgusida samaradorlikni yanada oshirish uchun qo'shimcha imkoniyatlarni yuzaga keltiradi. Shu nuqtai nazardan, texnologik modernizatsiyani jadallashtirish, ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish hamda xodimlar malakasini oshirish orqali mehnat unumdorligini oshirish istiqbollari mavjud bo'lib, bu korxonalarining uzoq muddatli raqobatbardoshligini mustahkamlashga xizmat qiladi (1-rasm).

1-rasm. 2020-2022 yillarda tikuv-trikotaj kichik korxonalarining ishlab chiqarish hajmi va sof foydasi dinamikasi

1 Muallif ishlanmasi.

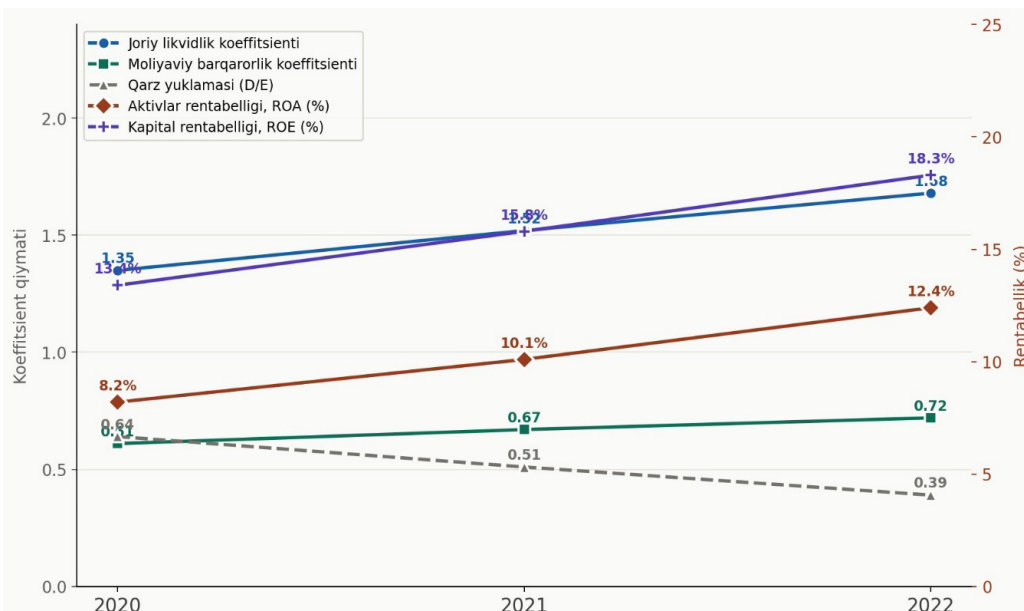
Fondlar qaytими koeffitsiyentining 2020-2022-yillar davomida 1,42 dan 1,78 gacha oshishi asosiy kapitaldan foydalanish samaradorligi izchil yaxshilanayotganini ko'rsatadi. Shuningdek, rentabellik darajasi 15,0 % dan 16,2 % ga ko'tarilgan bo'lib, bu o'sish nisbatan mo'tadil sur'atda kechganiga qaramay, korxonalar tomonidan tannarxni optimallashtirish va resurslardan samarali foydalanish borasida muayyan ijobiy natijalarga erishilganini ifodalaydi. Debitor qarzdorlikning 210 million so'mdan 175 million so'mga qisqarishi esa moliyaviy intizomning mustahkamlanib borayotganini hamda pul mablag'larini boshqarish tizimi samaradorligining ortganini ko'rsatadi.

2-jadval ma'lumotlariga ko'ra, moliyaviy barqarorlik va rentabellik ko'rsatkichlari dinamikasi ham ijobiy tendensiyani namoyon etadi. Xususan, joriy likvidlik koeffitsiyenti 2020-2022-yillar davomida 1,35 dan 1,68 gacha oshgan. Moliyaviy tahlil mezonlariga muvofiq, ushbu koeffitsiyentning 1,5-2,0 oralig'ida bo'lishi maqbul daraja hisoblanadi va o'rganilgan korxonalar 2022-yilga kelib ushbu intervalning quyi chegarasiga yaqinlashgan. Bu esa korxonalarining qisqa muddatli majburiyatlarini bajarish qobiliyati izchil mustahkamlanib borayotganini anglatadi (2-jadval).

2-jadval. Tikuv-trikotaj kichik korxonalarining moliyaviy barqarorlik va rentabellik ko'rsatkichlari (2020-2022-yillar)²

Moliyaviy ko'rsatkich	2020-yil	2021-yil	2022-yil	Tendentsiya
Joriy likvidlik koeffitsiyenti	1,35	1,52	1,68	O'smoqda
Tezkor likvidlik koeffitsiyenti	0,87	0,96	1,04	O'smoqda
Moliyaviy barqarorlik koeffitsiyenti	0,61	0,67	0,72	O'smoqda
Aktivlar rentabelligi, ROA (%)	8,2	10,1	12,4	Yuqorilamoqda
Kapital rentabelligi, ROE (%)	13,4	15,8	18,3	Yuqorilamoqda
Qarz yuklamasi koeffitsiyenti (D/E)	0,64	0,51	0,39	Kamaymoqda
Aylanma mablag'lar samaradorligi	2,18	2,47	2,76	Yaxshilanmoqda

Aktivlar rentabelligi (ROA) 2020-2022-yillar davomida 8,2 % dan 12,4 % gacha, kapital rentabelligi (ROE) esa 13,4 % dan 18,3 % gacha oshgan. Mazkur ko'rsatkichlar korxonalar uchun investitsiyalar samaradorligi izchil ortib borayotganini ifodalaydi. Shu bilan birga, qarz yuklamasi koeffitsiyentining (D/E) 0,64 dan 0,39 gacha qisqarishi moliyaviy risk darajasining kamayib borayotganini hamda korxonalarda o'z mablag'laridan foydalanish ulushining ortayotganini ko'rsatadi, bu esa moliyaviy barqarorlikni yanada mustahkamlashga xizmat qiluvchi ijobiy tendensiya sifatida baholanadi (2-rasm).

2-rasm. 2020-2022-yillarda moliyaviy barqarorlik va rentabellik ko'rsatkichlarining o'zgarish dinamikasi.

2 Muallif tomonidan yaratilgan.

Tezkor likvidlik koeffitsiyentining 2020-2022-yillar davomida 0,87 dan 1,04 gacha oshishi ijobiy tendensiyani namoyon etib, tovar zaxiralari hisobga olmagan holda ham korxonalarining qisqa muddatli majburiyatlarini qoplash imkoniyati kengayib borayotganini ko'rsatadi. Aylanma mablag'lar samaradorligi koeffitsiyentining 2,18 dan 2,76 gacha ortishi esa aylanma kapitaldan foydalanish intensivligi va samaradorligi oshib borayotganidan dalolat beradi. Umuman olganda, moliyaviy ko'rsatkichlar dinamikasi korxonalarda boshqaruv sifati va moliyaviy rejalashtirish amaliyotlari izchil rivojlanayotganini tasdiqlaydi. Korrelyatsion tahlil natijalari ishlab chiqarish hajmi va sof foyda o'rtasida kuchli ijobiy bog'liqlik mavjudligini ko'rsatdi ($r = 0,94$), bu esa ishlab chiqarish hajmining kengayishi daromadlilik darajasiga bevosita ijobiy ta'sir ko'rsatishini anglatadi. Shuningdek, moliyaviy barqarorlik koeffitsiyenti va kapital rentabelligi (ROE) o'rtasida o'rtacha kuchli ijobiy korrelyatsiya ($r = 0,78$) aniqlanib, kapital tuzilmasini optimallashtirish rentabellikni oshirishda muhim omil ekanligini tasdiqlaydi. Debitor qarzdorlik va likvidlik ko'rsatkichlari o'rtasida aniqlangan manfiy korrelyatsiya ($r = -0,61$) esa to'lovlarni o'z vaqtida undirish mexanizmlarini takomillashtirish likvidlikni mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etishini ko'rsatadi.

Tadqiqot natijalari bir qator muhim nazariy va amaliy jihatlarni yoritib berdi. Avvalo, kichik korxonalarining o'sishi asosan ishlab chiqarish ko'lamini kengaytirish va ishchi kuchi resurslarini jalb etish orqali ta'minlanayotgani kuzatildi, bu esa rivojlanishning muhim bosqichi sifatida baholanishi mumkin. Shu bilan birga, mehnat unumdorligini oshirish imkoniyatlari mavjud bo'lib, bu yo'nalishda texnologik modernizatsiya, innovatsiyalarni joriy etish va inson kapitaliga investitsiyalarni kengaytirish orqali qo'shimcha samaradorlikka erishish mumkin. Roy Thurik va Sander Wenckers ta'kidlaganidek, barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda aynan sifat omillari — innovatsion faollik va mehnat unumdorligi — hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Moliyaviy barqarorlik ko'rsatkichlarining ijobiy dinamikasi, bir tomondan, 2021-yilda amalga oshirilgan institutsional islohotlar natijadorligini aks ettiradi. Xususan, kichik korxonalar uchun soliq yukining optimallashtirilishi va imtiyozlarning kengaytirilishi korxonalar ixtiyorida qo'shimcha moliyaviy resurslar shakllanishiga xizmat qilgan. Shu bilan birga, mavjud imkoniyatlardan yanada samarali foydalanish orqali moliyaviy ko'rsatkichlarni yanada yaxshilash istiqbollari mavjud.

Thorsten Beck va Asli Demirgüç-Kunt tomonidan qayd etilgan moliyaviy resurslarga kirish masalasi ushbu tadqiqot doirasida ham o'z tasdig'ini topdi. Suhbatlar natijalariga ko'ra, respondentlarning 73 % i kredit olish jarayonini murakkab deb baholagan bo'lsa-da, bu holat moliyalashtirish mexanizmlarini yanada takomillashtirish uchun muhim yo'nalish mavjudligini ko'rsatadi. Qarz yuklamasi koeffitsiyentining pasayishi korxonalarda ehtiyotkor moliyaviy strategiyalar qo'llanilayotganini hamda o'z mablag'lariga tayanish ulushi ortib borayotganini anglatadi.

Michael E. Porter tomonidan ishlab chiqilgan besh kuch modeli nuqtai nazaridan qaralganda, tikuv-trikotaj sohasida import raqobati va xom ashyo yetkazib beruvchilarning narx belgilash imkoniyatlari muhim omillar sifatida namoyon bo'ladi. Xom ashyo, xususan gazlama va ip-gazlama narxlarining o'zgaruvchanligi korxonalar faoliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Bunday sharoitda uzoq muddatli shartnomalarni rivojlantirish va klaster doirasidagi hamkorlikni kuchaytirish barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiluvchi samarali yondashuv sifatida baholanadi.

Yusupova tomonidan qayd etilgan eksportga yo'naltirilgan korxonalarining yuqori rentabelligi ushbu tadqiqot natijalari bilan ham mos keladi. Xususan, o'rganilgan 30 ta korxonadan 8 tasi eksport faoliyatini amalga oshirgan bo'lib, ular boshqa korxonalarga nisbatan o'rtacha 22 % yuqori rentabellik ko'rsatkichlariga erishgan. Shu nuqtai nazardan, kichik korxonalarining eksport salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan maqsadli dasturlarni kengaytirish ularning iqtisodiy samaradorligini yanada oshirishga xizmat qilishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu tadqiqot O'zbekistondagi tikuv-trikotaj mahsulotlari ishlab chiqaruvchi kichik korxonalarining 2020-2022-yillardagi iqtisodiy ko'rsatkichlarini keng qamrovli empirik tahlil asosida o'rganish imkonini berdi. Tadqiqot natijalarini umumlashtirish asosida bir qator muhim ilmiy xulosalarga kelish mumkin. Avvalo, o'rganilgan korxonalarda ishlab chiqarish hajmi va sof foyda barqaror o'sish dinamikasini namoyon etgani sohaning umumiy rivojlanish yo'nalishi ijobiy ekanligini tasdiqlaydi. Xususan, 2022-yilga kelib umumiy ishlab chiqarish hajmining 54,8 % ga, sof foydaning esa 67,7 % ga oshgani mazkur tarmoqda qulay iqtisodiy muhit shakllanib borayotganining muhim ko'rsatkichi sifatida baholanadi.

Shu bilan birga, mehnat unumdorligi ko'rsatkichlari mavjud rivojlanish modelini yanada takomillashtirish zarurligini ko'rsatadi. Korxonalarda o'sish asosan ishchi kuchi sonining ortishi hisobiga ta'minlanayotgani kuzatiladi, bu esa kelgusida samaradorlikni oshirish uchun qo'shimcha imkoniyatlar mavjudligini anglatadi. Mazkur yo'nalishda texnologik modernizatsiyani jadallashtirish, innovatsion yechimlarni keng joriy etish hamda inson kapitaliga investitsiyalarni ko'paytirish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu maqsadda zamonaviy tikuv va trikotaj texnologiyalariga investitsiyalarni rag'batlantiruvchi mexanizmlarni kengaytirish hamda malakali

kadrlar tayyorlash bo'yicha oliy va o'rta maxsus ta'lim muassasalari bilan hamkorlikni rivojlantirish maqsadga muvofiqdir.

Moliyaviy barqarorlik ko'rsatkichlari ijobiy tendensiyani namoyon etib, korxonalarda likvidlik va moliyaviy boshqaruv tizimlari izchil mustahkamlanib borayotganini ko'rsatadi. Joriy va tezkor likvidlik koeffitsiyentlari optimal darajaga yaqinlashgani qisqa muddatli majburiyatlarni bajarish imkoniyatlari kengayib borayotganidan dalolat beradi. Shu bilan birga, moliyalashtirish imkoniyatlarini yanada kengaytirish orqali ushbu ijobiy natijalarni mustahkamlash mumkin. Bu borada mikromoliya institutlarini rivojlantirish, davlat kafolatlari asosida moliyalashtirish mexanizmlarini kengaytirish hamda kichik korxonalar uchun moslashtirilgan kredit liniyalarini rivojlantirish muhim yo'nalishlar hisoblanadi.

Eksportga yo'naltirilgan korxonalarining yuqori rentabellik ko'rsatkichlariga erishayotgani kichik korxonalar eksport salohiyatini rivojlantirishning muhimligini yana bir bor tasdiqlaydi. Shu nuqtai nazardan, eksport faoliyatini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan dasturlarni kengaytirish, jumladan, sertifikatlashtirish xarajatlarini qisman qoplash, xalqaro ko'rgazmalarda ishtirok etishni rag'batlantirish hamda xorijiy bozorlar haqida axborotga kirishni osonlashtirish korxonalar samaradorligini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Kelajakdagi tadqiqotlar uchun bir qator istiqbolli yo'nalishlar mavjud bo'lib, ular qatoriga xodimlar malakasi va texnologik modernizatsiya o'rtasidagi bog'liqlikni uzoq muddatli (longitudinal) tahlil qilish, klaster yondashuvining kichik korxonalar iqtisodiy samaradorligiga ta'sirini baholash, raqamlashtirish va elektron tijoratning tarmoq raqobatbardoshligiga ta'sirini o'rganish hamda gender omilining tadbirkorlik natijalari va boshqaruv samaradorligiga ta'sirini aniqlash kiradi. Umuman olganda, mazkur tadqiqot tikuv-trikotaj sanoatidagi kichik korxonalar iqtisodiyotini chuqurroq anglashga xizmat qiladi hamda kelgusidagi siyosiy va iqtisodiy qarorlarni ilmiy asoslashda muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Jay Barney (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management*, 17(1), 99-120. <https://doi.org/10.1177/014920639101700108>.
2. Thorsten Beck, & Asli Demirgüç-Kunt (2006). Small and medium-size enterprises: Access to finance as a growth constraint. *Journal of Banking & Finance*, 30(11), 2931-2943. <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2006.05.009>.
3. Rahimov, & Yusupov (2022). Markaziy Osiyo tekstil sanoatida kichik korxonalar: muammolar va imkoniyatlar. *O'zbekiston Iqtisodiyoti Jurnal*, 18(2), 45-62.
4. Michael E. Porter (1980). *Competitive strategy: Techniques for analyzing industries and competitors*. New York: Free Press.
5. Roy Thurik, & Sander Wennekers (2004). Entrepreneurship, small business and economic growth. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 11(1), 140-149. <https://doi.org/10.1108/14626000410519173>.
6. Yusupova (2023). Farg'ona vodiysi tikuv korxonalarida eksport va rentabellik bog'liqligi. *Iqtisodiyot va innovatsiyalar*, 5(1), 112-128.
7. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi (2023). *O'zbekiston sanoati: statistik to'plam (2022-yil)*. Toshkent: DSQ nashriyoti.
8. Meghana Ayyagari, Thorsten Beck, & Asli Demirgüç-Kunt (2007). Small and medium enterprises across the globe. *Small Business Economics*, 29(4), 415-434. <https://doi.org/10.1007/s11187-006-9002-5>.
9. Naoyuki Yoshino, & Farhad Taghizadeh-Hesary (2016). Major challenges facing small and medium-sized enterprises in Asia and solutions for mitigating them. ADBI Working Paper No. 564. Tokyo: Asian Development Bank Institute.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
